

רפלידתו זיהב

פנינים, הנהגות ואמרות מגדולי ישראל

פרשת

שופטים

ו' אלול תשפ"ה

גיליון מספר
185

כאשר תמחו בפניו על-כך, הסביר כי פעם זכה לטובה גדולה מאוד מאחד מצדיקי החסידות, וכיוון שכך **סבר שאסור להיות כפוי טובה כלפיו וכלפי תנועתו**. ר' חיים הוכיח זאת ממשה רבנו שסרב להכות את היאור והאדמה, מפני שהיטיבו עימו, ולא רצה להיות כפוי טובה כלפיהם.

(שבת טיש)

רבי שלום אייזן ביקש לאסוף מניין ולבקש מחילה על קברו של הרב פיינשטיין

בערב ימיו, נפל למשכב רבי שלום אייזן זצ"ל ממורי הצדק בירושלים, ונסע לארצות הברית כדי לדרוש ברופאים. הללו לא מצאו לו מזור, והוא שב לארץ הקודש.

בערב פורים תשמ"ז נפטר רבי משה פיינשטיין זצ"ל מאורה של גולת אמריקה, והלווייתו התקיימה בירושלים בשושן פורים. אך רבי שלום ששכב חולה ומתייסר בייסוריו, נבצר מלהשתתף בהלוויה הגדולה למרות רצונו העז.

לאחר מכן קרא לבנו ואמר: "נראה כי על פי דין עלי לאסוף מניין של עשרה אנשים, ולבקש מהם שיעלו על קברו של רבי משה פיינשטיין, כדי לבקש מחילה בשמי, על שלא השתתפתי בהלווייתו". הבן נדהם, שהרי לא היה בכוחו להשתתף.

האב הסביר לו: "נכון הוא שמדין הלווית המת הייתי פטור, ואף מדין הלווייתו של גדול בישראל כזה - פטור הייתי. **אולם כיון שרבי משה בא לבקר אותי בשעה ששהיתי בארצות הברית, הריני אפוא אסיר תודה לו, ולנוכח הכרת הטוב אין לי שום תירוץ למה לא השבתי לו כגמולו**".

לא נותר לבן הברירה, אלא להבטיח לאביו כי יעלה על הציון של רבי משה פיינשטיין ויבקש מחילה בשמו, ואכן גם קיים את הבטחתו.

(שבת טיש)

עמד בניסיון הקשה של שמירת התפילין בשואה, וזכה להינצל

סיפר הגה"צ רבי יעקב יצחק אלעזר מייזליש שליט"א מפי בעל המעשה: בימי מלחמת העולם השנייה, שהה במחנה אושוויץ בחור צעיר אחד, שלמרות כל הסכנות האיומות, על דבר אחד הוא לא ויתר - הנחת תפילין! את התפילין היקרות הצליח להבריח איתו בדרך לא דרך במהלך כל תלאות השואה, ושמר עליהן כבבת עינו...

מתחת לאפם המרושע של הנאצים, הקפיד הבחור על הנחת תפילין מדי יום ביומו, ולו למספר שניות. הוא הניח בזריזות תפילין של יד ושל ראש, קרא קריאת שמע ומיהר לחולצן לפני שייתפס. חבריו לצריף גילו את האוצר היקר שתחת יד חברם, אך לא העזו להסתכן עד כדי כך ולהניח תפילין בזה אחר זה, **הם היו אוחזים בזרועו וחובקים את ראשו כשהתפילין עליו, כדי לחוש לכל הפחות קשר כלשהו למצוה האהובה...**

היה זה לקראת סוף המלחמה, כשהגרמנים הארורים ימ"ש

מה גרם לרב בן ציון אבא שאול להתחיל לכתוב את שו"ת אור לציון?

כאשר התאושש הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל מהמחלה אשר פקדה אותו, החל בצדקותו לערוך חשבון נפש ואמר לעצמו: "הרי משפטי השם הם מדה כנגד מדה. **הדיבור לא נפגע, הזיכרון לא נפגע, גם לא כח העיון, אבל יד ימין משותקת, זו היד של הכתיבה**. תמהני אם לא נענשתי על שלא כתבתי חידושי תורת".

או-אז החל בהוצאת כרכי חידושי ותשובותיו "אור לציון".

(גילו במלכם, איש לרעהו)

"מדובר פה באדם שמחזיק פרדס שש שנים רק בכדי להפקירו בשמיטה"

כאשר נפטרה הרבנית בת שבע קניבסקי ע"ה, הגיע לבית האבלים רבי מנחם מנדל מנדלזון - בנו של רבי בנימין וממשיך דרכו ברבנות העיר 'קוממיות', וסיפר בפני רבינו והבנים האבלים את העובדה הבאה:

בשנת השמיטה הראשונה לאחר פטירת מרן החזון איש זצ"ל, נוצר צורך להקים 'אוצר בית דין'. אחד התלמידי חכמים בעיר בני ברק, שהיה ברשותו פרדס תפוזים, פנה לבית דין בבני ברק בבקשה שבית הדין יחלק את פירות השביעית כדין.

לצורך כך, היה נצרך אישור מיוחד ממשרד החקלאות, אך משלחת שפנתה בעניין לשר החקלאות נענתה בשלילה, ורק לאחר שידולים רבים, הסכים להביא את הבקשה בפני ועדה מיוחדת. כשהתקיים הדיון בוועדה, נשא שר החקלאות דברים בפני חברי הוועדה, ואמר: **"דעו לכם, כי מדובר פה באדם שמחזיק פרדס שש שנים רק בכדי להפקירו בשמיטה"**.

ואכן התקבל האישור המיוחל, והועדה התירה לחלק את הפירות דרך 'אוצר בית דין'. אולם, אז התעורר הצורך למצוא מקום לנהל את החלוקה. כששמעה על זה הרבנית ע"ה, מיד אמרה **"אני מביתי אחלק את הכל"**. וכך היה - מביתה הקטן, המטופל בילדים קטנים, הוקם 'אוצר בית דין' הראשון בארץ. לאחר מכן כבר הוקמה תחנת חלוקה בירושלים בבית סבה - הגאון רבי אריה לוי זצ"ל, ושליח הבית דין היה מעביר דרישות שלום מבית הסב לבית הנכדה... **כשיבקשו לתת לה תשלום עבור העבודה המרובה, סירבה בתוקף ולא נטלה מאומה, באומרה כי אינה מוכנה לקחת תשלום עבור מצוה**.

(דברי שיח)

למה רבי חיים מוולוז'ין לא התם על כתבי החרם נגד החסידות?

בראשית היווסדות תנועת החסידות, כאשר המחלוקת כנגדה הייתה עזה מחשש שעתידה לערוך שנויים במסורת הצרופה מדור דור, יצאו גדולי עולם בחרם כנגד התנועה וראשיה, ונידו אותם מלבוא בקהל.

אחד מגדולי ישראל בעת ההיא היה רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, גדול תלמידיו של הגר"א מוילנא, **אולם למרות כל ההפצרות בו, סרב לחתום על כתבי החרם כנגד החסידים**.

ע"פ פסק של הרב זילברשטיין שליט"א
אנו מבקשים לא לקרוא בעלון בשעת התפילה וקריאת התורה, שלא יצא שכרנו בהפסדנו

החליטו לחסל את שארית הפליטה באמצעות 'צעדות המוות' הידועות לשמצה, בהן הורצו היהודים כשהנאצים מכים בהם ללא רחם, וכל מי שנפל, נחלש או הוצרך למנוחה - נורה באותו רגע וסיים את חייו על קידוש השם...

כשצעד הבחור בצעדות אלו, חיפש רגע מתאים בו הבחין כי אף חייל נאצי אינו עוקב אחריו, וברח יחד עם עוד שני יהודים אחרים מהצעדה הנוראה אל סבך היער. הם המתונו זמן ממושך עד שהצעדה עברה והתרחקה, ואז נמלטו בריצה הלאה לעומק היער. הם צעדו שעות ארוכות וחיפשו מקום לנוח בו, עד שלפתע הבחינו מרחוק ברכב צבאי חונה בשולי היער, וליבם פרפר באימה...

דקות ארוכות המתונו לראות מה יתפתח, וכשהבחינו כי הרכב אינו זז, החלו להתקרב אליו בזהירות, ולתדהמתם לא היה גבול: היה זה ג'יי גרמני שכנראה הופצץ מהאוויר בידי כוחות ארצות הברית, בתוכו שכב חייל גרמני הרוג. לצידו, היו מונחים מדים חדשים מגוונים של הצבא הגרמני. הם החליפו בגדיהם למדים של החיילים הגרמניים, לקחו איתם את התפילין והחלו לחפש מזון, לבל יגועו ברעב.

הם צועדים עוד כמה דקות, והנה נשמע קול המולה. ככל שהלכו והתקרבו - הבחינו כי כנראה אין אלה חיילים גרמניים, ובכל זאת המשיכו לצעוד. אך לפתע שמעו קול צווחה מקפיאת דם: 'הרימו ידיים!' - ואז הגיחו לעברם שלושה חיילים, לבושים במדי הצבא האמריקני, כשנשקם מכוון לראשם של ה'חיילים הגרמנים' שיצאו מהיער.

'איננו גרמנים!' - צווחו הבחורים היהודים, והניפו את ידיהם למעלה לאות כניעה. אלא שהחיילים האמריקנים לא הבינו את השפה, והתקשו להאמין כי חיילים גרמנים נכנעים כה בקלות... הם התקרבו אליהם בנשק שלוף, והבחורים היהודים לא ידעו את נפשם מאימה.

ואז, בהברקה של רגע, שלף הבחור את התפילין. החיילים האמריקנים הבחינו כי מדובר בחפץ יהודי, וקראו לחייל יהודי ששירת עימם לבדוק את העניין. לאחר שהלה אישר שמדובר בתשמיש קדושה יהודי, פרצו היהודים בבכי נסער ונרגש, כשהם נופלים אלה בזרועות אלה...

או אז נוכחו לדעת, כי התפילין הם אלו שהצילו את חייהם, והניסיון הקשה לשמור את התפילין כל העת ולהקפיד להניחן מדי יום - הוא שעמד להם.

(ספר שפע מצוות תפילין, פניני פרשת השבוע)

"הדיבורים שמדברים פה, פועלים במקומות אחרים, כמו ביין שבחבית"

סיפר רבי אהרון טויסיג שליט"א: איום אחד ביקר אחד מנדיבי התורה בתלמוד תורה 'רושניסקי' בירושלים, ושמע שמעולם לא נערך טיול לילדי התלמוד תורה מחמת ההוצאות הכרוכות בכך, עמד הנדיב ותרם את ההוצאות לטיול ליקב בראשון לציון.

אחרי הסיור ביקב, שאל מנהל היקב את הילדים אם יש למישהו שאלות. אני הייתי אחד מהילדים שהשתתפו בטיול, ושאלתי אם מוכרת לו התופעה שכאשר דורכים את הענבים מתנועע היין שבחבית.

מנהל היקב התרגש מאד וקרא בקול, מהיכן אתה יודע מהתופעה הזו?! אמרתי לו שכך כתב החיד"א, רב גדול שחי לפני כמאתיים שנה וחיבר הרבה ספרים בכל מקצועות התורה.

אמר המנהל, שבכל שנה בחודשי סוף הקיץ כאשר היין החדש תוסס, אנו מזהים תסיסה במיכלי הענק שבהם מאוכסן יין משנים קודמות, והיתה זו תעלומה שכבר שנים אנו מנסים לתהות על קנקנה, ואתה אומר שהתופעה

מוכרת וידועה משנים קודמות?!

עניתי לו את דברי החיד"א - שכך

עשה הבורא יתברך, כדי שנדע שהדיבורים שמדברים פה פועלים במקומות אחרים, בדיוק כמו ביין שבחבית" שאפילו הוא סגור וחתום בתוך החבית, מתחיל הוא להתנועע בזמן שדורכים ענבים בחוץ, אף שהגת רחוקה מאוד.

המנהל התרגש מהמידע, והורה להעניק לכל ילד מילדי התלמוד תורה שני בקבוקי יין.

(הגדה של פסח, מקרבן לתורה, ליקוטים וסיפורים נפלאים)

מי היה היהודי שהקפיד הרבי מפוניבז' ללוות את ארונו עד בית הקברות?

רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ראש ישיבת פוניבז', היה מלא וגדוש במידת הכרת הטוב, ותדיר היה מרעיף על סובביו תודות וברכות בכל פעם שהזדמן להם לשמשו.

סיפר אחד מעובדי המטבח בישיבה, אדם שומר תורה ומצות שהיה שומר את יום הזיכרון לפטירת הרב כמו שמדובר ביום השנה לפטירת אביו. "היו זמנים שבהם נעדרה הרבנית מביתו של הרב מפוניבז', והייתי מביא לו את ארוחותיו ממטבח הישיבה, ובכל פעם היה מביע דברי תודה נרגשים כל-כך, עד שהיה נראה כעני המקבל נדבה מאנשים שריחמו עליו". והרב היה מקפיד לשלם על כל הארוחות בכסף מלא, מתוך זהירות יתרה שלא ליהנות מכספי הישיבה לעצמו.

יום אחד, חלפה ליד הישיבה לווייתו של יהודי פלוני מתל-אביב, איש לא מוכר, והרב ביקש מהתלמידים לרדת ולחלוק כבוד אחרון למנוח. הוא עצמו הצטרף גם כן למלווים, וכאשר הגיע קרוב לבית העלמין, אליו לא נכנס בהיותו כהן, ביקש לשאת דברים, ובהספדו הסביר מדוע ביקש מבחורי הישיבה ללוות את הנפטר לבית עולמו.

"היה זה בעצומה של השואה האיומה, בימים בהם נרעשו אמות הספים בעולם ורבות מאחינו בני ישראל הובלו למחנות ההשמדה. באחד הימים נזקקתי לשלוח מברק בהול לכמה ידידים שהתגוררו ביוהנסבורג שבדרום אפריקה, כדי לבקש מהם למכור את אחד הנכסים שם, ולשגר את המעות אליו לארץ ישראל לצורך בניית ישיבת פוניבז'.

נסעתי לתחנת הדואר בתל-אביב, אך כשהגעתי לשם אחרי קרוב לשעה, גיליתי כי אין ברשותי מספיק מעות כדי לשלם את מחיר המברק. פניתי אפוא לבית הכנסת הגדול ברחוב אלנבי כדי להתפלל תפלת מנחה, בהליכתי פגש אותי המנוח ז"ל, ושאל מדוע פני רעים ומדוכאים?

שחתי לו את צערי, דברים כהווייתם. הוא הביט עלי במבט משתומם ואמר "האם דעתך השתבשה עליך? הרי האויב הנאצי עומד כבר קרוב לשערי ארצנו, וכל סוחר ובעל הון מנסה כל דרך אפשרית כדי להוציא מכאן את כספו, ואתה מבקש להכניס לכאן ממון לשם רכישת גבעת טרשים ובשביל חלום מדומה של בנין ישיבה?!" לו לעצתי שמע, קום וסע לדרום אפריקה, אם באמת יש לך שם כסף."

שמעתי את דבריו, ואמרתי לו אני מאמין באמונה שלמה, כי בהר ציון תהיה פליטה, כפי שניבא החפץ חיים זצ"ל באזני, ובטוח אני כי רגליו של האויב לא תדרוכנה בארץ הקדש. ואם כן רצוננו בשעה גורלית זו היא להקים מרכזי תורה, לבנות ישיבות חדשות ולהחזיר עטרה ליושנה.

מיד כששמע האיש את דברי, שינה את-טעמו ואמר נצחתי רבי, ושכנעת אותי באמונה האיתנה שלך. צודק אתה שדווקא כעת יש לבנות היכלי תורה וישיבות. מיד שלף את ארנקו ונתן לידי את הסכום הדרוש לשליחת המברק.

כתוצאה ממשלוח זה, התפתחה השתלשלות העניינים, וישיבת פוניבז' קמה וגם נצבה. ומתוך רגש של הכרת הטוב לאדם זה, שהיה לו חלק בהקמת הישיבה כשהארץ הייתה תהו ובהו, הרגשתי חובה לחלוק לו כבוד וללוותו למנוחתו."

(שבת טיש)

זכות העלון להשבה מהירה של החטופים, ויפ"ש: לכל הפצועים, וכן ליוסף בן שרה, נורית בת רחל, יעל בת אריס, אוהד בן דבורה, לימור בת אוליביה, רינת בת שושנה, בתוך שאר חולי עמ". זיווג הטן לתהילה בת חותי מלכה. זש"ק לאורטל בת יפה ולהבייל לע"ז: אמנון חיים בן יוסף, עליזה בת מרים, נתן בן רינה ז"ל